

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาลในการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาพยาบาล ด้านการสร้างเสริมสุขภาพ

วาสนา มั่งคั่ง¹

ดุจเดือน เขียวเหลือง²

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาลในการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาพยาบาลด้านการสร้างเสริมสุขภาพมีขั้นตอนดำเนินงานดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันของแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาพยาบาลด้านการสร้างเสริมสุขภาพ ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนการสอนและเอกสารประกอบรูปแบบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้เชี่ยวชาญจัดการเรียนการสอนด้านการสร้างเสริมสุขภาพ 3 คน อาจารย์พยาบาล 18 คน และนักศึกษาพยาบาล ปีการศึกษา 2559 จำนวน 294 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม การสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการศึกษาพบว่า 1) การจัดการเรียนการสอนด้านการสร้างเสริมสุขภาพในปัจจุบันเป็นการสอนแบบแยกเป็นรายวิชาการสร้างเสริมสุขภาพซึ่งจัดการเรียนการสอนในชั้นปีที่ 2 ซึ่งนักศึกษาเรียนเฉพาะวิชาพื้นฐานทางการพยาบาลจึงทำให้นักศึกษายังไม่สามารถประยุกต์ใช้แนวคิดการสร้างเสริมสุขภาพในรายวิชาทางการพยาบาลในชั้นปีที่สูงขึ้น และกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาพยาบาลด้านการสร้างเสริมสุขภาพควรใช้กระบวนการสอนแบบบูรณาการ 2) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาลในการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาพยาบาลด้านการสร้างเสริมสุขภาพประกอบด้วยกระบวนการสำคัญคือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 5) การวัดและประเมินผล โดยการบูรณาการแนวคิดการสร้างเสริมสุขภาพในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติจำนวน 19 รายวิชาในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560 ผลการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : นักศึกษาพยาบาล, การพัฒนาสมรรถนะด้านการสร้างเสริมสุขภาพ

1 ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์

2 พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์

อีเมลล์: dujduean@unc.ac.th

Teaching Model of Nursing to Enhance the Health Promoting Competencies of Student Nurses

Wasana Mangkang¹

Dujduean Khiaolueang²

ABSTRACT

The purpose of this study was to develop the teaching model of nursing to enhance the health promoting competencies of student nurses. The study comprised of 2 steps which were to 1) examine current condition of the teaching model to enhance the health promoting competencies of student nurses and examined experts' views on the appropriateness of this teaching model to enhance the health promoting competencies of student nurses, and 2) construct and inspect the teaching model quality by three experts as well as supplementary learning material quality. Samples were three health promoting teaching experts, 18 nurse instructors and 294 student nurses in the academic year of 2016. Data were obtained using questionnaires, focus group and in-depth interview. The results showed that 1) the current condition of the teaching model to enhance the health promoting competencies of student nurses was health promotion was separated from others to be one single subject, Health Promotion subject, taught in second year together with only one nursing subject, principle of nursing, therefore, the students were unable to apply health promotion concepts into any other nursing subjects in the following year and learning process to enhance the health promotion competencies should employ integrated learning process was suggested, 2) the teaching model of nursing to enhance the health promoting competencies of student nurses consisted of essential process which were (1) principles, (2) objectives, (3) contents, (4) instructional processes, and (5) measurements and evaluations by integrating the health promotion concepts into 19 nursing theory and practicum subjects in the nursing curriculum 2017 revised version. The results of quality investigation by experts found that the developed teaching model was appropriate at the high level.

Keywords: Student Nurses, Health Promoting Competencies

1 Director of Boromarajonani College of Nursing, Uttaradit.

2 RN., Senior Professional Level, Boromarajonani College of Nursing, Uttaradit. E-mail: dujduean@unc.ac.th

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีส่งผลต่อพฤติกรรมสุขภาพของประชาชน ทำให้รูปแบบของภาระโรค เปลี่ยนจากโรคติดต่อเป็นโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง เช่น โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ รวมทั้งยังมีปัญหาสุขภาพจากอุบัติเหตุ อุบัติภัย โรคจากการทำงานและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ในแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 12 จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์เร่งเสริมสร้างสุขภาพคนไทย เชิงรุก มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างระบบสุขภาพเชิงรุก ที่มุ่งสร้างเสริมให้คนไทยทุกช่วงวัยมีสุขภาพดี มีระบบการป้องกันควบคุมโรคและปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพ มีการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพที่ดี และมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพดี โดยสร้างความตระหนักรู้เพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ ลดปัจจัยเสี่ยงและผลกระทบด้านสุขภาพ ส่งเสริมให้บุคคล ชุมชนและประชาชนกลุ่มต่างๆ มีความรู้และทัศนคติที่ถูกต้องด้านสุขภาพ มีจิตสำนึกและร่วม สร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีต่อสุขภาพ (Steering Committee on Formulation of 12th National Health development Plan, 2016)

การสร้างเสริมสุขภาพเป็นกระบวนการ เพิ่มศักยภาพบุคคลในการควบคุมและปรับปรุงสุขภาพของตนให้ดีขึ้น โดยสนับสนุนพฤติกรรมของบุคคล สภาพสังคม และสิ่งแวดล้อมที่จะนำไปสู่การมีร่างกายที่แข็งแรง สภาพจิตใจที่สมบูรณ์ อายุยืนยาวและมีคุณภาพชีวิตที่ดี (Klunklin & Boonchiang, 2014) ดังนั้นการสร้างเสริมสุขภาพจึงนับว่าเป็นบทบาทที่สำคัญของบุคลากรทางด้านสุขภาพในยุคปัจจุบันโดยเฉพาะพยาบาลที่ต้องมีความรู้ และสมรรถนะในการสร้าง

เสริมสุขภาพทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชน

ที่ผ่านมาสถาบันการศึกษาของประเทศไทยที่ผลิตพยาบาลในระดับปริญญาตรีได้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสมรรถนะด้านการสร้างเสริมสุขภาพของนักศึกษาพยาบาลหลากหลายมิติ ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเพื่อประเมินสมรรถนะด้านการสร้างเสริมสุขภาพของนักศึกษา ถึงแม้ว่ามีการศึกษาแนวทางการนำแนวคิดและเนื้อหาการสร้างเสริมสุขภาพไปใช้สอน หรือบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต แต่ยังคงขาดความชัดเจนในรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการกับรายวิชาแต่ละรายวิชาทั้งในหมวดการศึกษาทั่วไปและหมวดวิชาชีพ

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์ ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาที่ผลิตบัณฑิตพยาบาลที่สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ได้เล็งเห็นความสำคัญในประเด็นดังกล่าว จึงได้กำหนดวิสัยทัศน์ของสถาบันไว้ว่า “สถาบันอุดมศึกษาชั้นนำในการผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านสุขภาพที่เน้นการส่งเสริมสุขภาพ ชุมชนและเป็นที่ยอมรับของประเทศ” โดยที่ผ่านมาได้มีการจัดการเรียนการสอนรายวิชาการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันการเจ็บป่วยทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ จำนวน 5 หน่วยกิต ตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2555 นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้มีการบูรณาการแนวคิดการสร้างเสริมสุขภาพในรายวิชาทางการพยาบาล และกิจกรรมเสริมหลักสูตร แต่ยังมีข้อจำกัดเรื่องความชัดเจนในรูปแบบการจัดการเรียนการสอน

เพื่อพัฒนาสมรรถนะด้านสร้างเสริมสุขภาพในรายวิชาการพยาบาลอื่นๆ ขาดการวิเคราะห์และกำหนดสมรรถนะการสร้างเสริมสุขภาพรายชั้นปี รวมถึงในปีการศึกษา 2559 วิทยาลัยฯ ได้ปรับปรุงหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2555 โดยยุบรายวิชาสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันการเจ็บป่วยทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ และนำเนื้อหาไปสอนในทุกรายวิชาซีพีโดยเน้นประเด็นการสร้างเสริมสุขภาพที่เหมาะสมกับทุกช่วงวัยและทุกสภาวะสุขภาพ จากปัญหาที่กล่าวมา ส่งผลทำให้ขาดความต่อเนื่องในการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาพยาบาลด้านการสร้างเสริมสุขภาพ

ดังนั้นวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์ จึงได้ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาลในการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาพยาบาลด้านการสร้างเสริมสุขภาพที่มีความชัดเจนเหมาะสมกับบริบทและสอดคล้องกับหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ของวิทยาลัยพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข และเพื่อพัฒนาสมรรถนะด้านการสร้างเสริมสุขภาพของนักศึกษาพยาบาลให้เป็นพยาบาลที่มีความรู้ความสามารถในการดูแลสุขภาพประชาชนในยุคปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันของแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาพยาบาลด้านการสร้างเสริมสุขภาพ
2. พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสมรรถนะด้านการสร้างเสริมสุขภาพของนักศึกษาพยาบาล

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสมรรถนะด้านการสร้างเสริมสุขภาพของนักศึกษาพยาบาล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง แบ่งตามขั้นตอนของการศึกษาดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันของแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาพยาบาลด้านการสร้างเสริมสุขภาพ

กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอนด้านการสร้างเสริมสุขภาพ 3 คน อาจารย์พยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์ จำนวน 18 คน และนักศึกษาพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์ ปีการศึกษา 2559 ชั้นปีที่ 2 จำนวน 88 คน ชั้นปีที่ 3 จำนวน 102 คน และชั้นปีที่ 4 จำนวน 104 คน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนการสอนและเอกสารประกอบรูปแบบ

กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอนด้านการสร้างเสริมสุขภาพ 3 คน

เครื่องมือวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันของแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาพยาบาลด้านการสร้างเสริมสุขภาพ เครื่องมือที่ใช้มีดังนี้

1.1 แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับผู้เชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอนด้านการสร้างเสริมสุขภาพ เป็นคำถามปลายเปิดโดย

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนด้านการสร้างเสริมสุขภาพ แล้วนำมาสร้างกรอบในการสัมภาษณ์เชิงลึกข้อคำถามเป็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาพยาบาลด้านการสร้างเสริมสุขภาพในปัจจุบัน รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมในการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาพยาบาลด้านการสร้างเสริมสุขภาพองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาพยาบาลด้านการสร้างเสริมสุขภาพที่มีคุณภาพ

1.2 แนวคำถามการสนทนากลุ่มสำหรับอาจารย์พยาบาล เป็นคำถามปลายเปิด โดยผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนด้านการสร้างเสริมสุขภาพ แล้วนำมาสร้างกรอบในการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนในการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาพยาบาลด้านการสร้างเสริมสุขภาพของวิทยาลัยฯ กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมในการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาพยาบาลด้านการสร้างเสริมสุขภาพ และกระบวนการแต่ละกระบวนการในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560 ที่เห็นว่าควรนำแนวคิดด้านการสร้างเสริมสุขภาพไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและกระบวนการจัดการเรียนการสอน

1.3 แบบสอบถามการรับรู้เกี่ยวกับการนำแนวคิดด้านการสร้างเสริมสุขภาพไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาการพยาบาลสำหรับนักศึกษา ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปได้แก่ ชั้นปี อายุ เกรดเฉลี่ย และเกรดเฉลี่ยรายวิชาการสร้างเสริมสุขภาพและ

ป้องกันการเจ็บป่วย และส่วนที่ 2 การรับรู้เกี่ยวกับการนำแนวคิดด้านการสร้างเสริมสุขภาพไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาการพยาบาล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยออกแบบสอบถามให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาการพยาบาลที่สอนในวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์ ข้อคำถามมีทั้งหมด 24 ข้อ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ 1) เนื้อหา 2) กระบวนการจัดการเรียนการสอน และ 3) การวัดและประเมินผล ลักษณะแบบสอบถามแต่ละข้อมีคำตอบให้เลือก เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ คะแนน 5 รับรู้ว่ามีกรนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาการมากที่สุดถึง คะแนน 1 รับรู้ว่าจะไม่มีการนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชา

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนและเอกสารประกอบรูปแบบ เครื่องมือที่ใช้มีดังนี้ ใช้แบบประเมินรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาพยาบาลด้านการสร้างเสริมสุขภาพและเอกสารประกอบรูปแบบการจัดการเรียนการสอน แบบประเมินนี้เป็นแบบจัดอันดับคุณภาพแบบ มาตราส่วนประมาณค่า โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ตั้งแต่ คะแนน 5 เหมาะสมมากที่สุด ถึง คะแนน 1 เหมาะสมน้อยที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับผู้เชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอนด้านการสร้างเสริมสุขภาพ ตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการเรียนการสอนด้านการสร้างเสริมสุขภาพ จำนวน 3

ท่าน และแก้ไขปรับปรุงแนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึกตามข้อเสนอแนะ

2. แนวคำถามการสนทนากลุ่มสำหรับอาจารย์พยาบาลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาพยาบาลด้านการสร้างเสริมสุขภาพของวิทยาลัยฯ ในปัจจุบัน ตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการเรียนการสอนด้านการสร้างเสริมสุขภาพ จำนวน 3 ท่าน และแก้ไขปรับปรุงแนวคำถามการสนทนากลุ่มตามข้อเสนอแนะ

3. แบบสอบถามการรับรู้เกี่ยวกับการนำแนวคิดด้านการสร้างเสริมสุขภาพไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาทางการพยาบาล ตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการเรียนการสอนด้านการสร้างเสริมสุขภาพ จำนวน 3 ท่าน และหาความเชื่อมั่นโดยนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีอุตรดิตถ์ชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 จำนวน 30 คน คำนวณหาความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .86

4. แบบประเมินรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาพยาบาลด้านการสร้างเสริมสุขภาพและแบบประเมินเอกสารประกอบรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอน และด้านการสร้างเสริมสุขภาพ จำนวน 3 ท่านและแก้ไขปรับปรุงแบบประเมินตามข้อเสนอแนะ

การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำหนังสือถึงผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์ เพื่อขอ

อนุญาตทำวิจัยและเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันของแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาพยาบาลด้านการสร้างเสริมสุขภาพ โดยผู้วิจัยศึกษาจากเอกสาร ตำรา งานวิจัย และสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอนด้านการสร้างเสริมสุขภาพ 3 ท่าน ดำเนินการสนทนากลุ่มกับอาจารย์พยาบาลตามสาขาวิชาทางการพยาบาล ประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูลกลุ่มละ 2-3 คน โดยขออนุญาตบันทึกเสียงทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม และดำเนินการเก็บข้อมูลกับนักศึกษาพยาบาลโดยใช้แบบสอบถามโดยชี้แจงวัตถุประสงค์และนัดวันรับแบบสอบถามซึ่งได้รับแบบสอบถามคืนร้อยละ 100 หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนในการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาพยาบาลด้านการสร้างเสริมสุขภาพ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนการสอนและเอกสารประกอบรูปแบบ ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้ 1) สรุปรูปแบบพื้นฐานที่ได้จากการดำเนินการในขั้นตอนที่ 1 มากำหนดเป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนการสอน 2) ยกร่างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาพยาบาลด้านการสร้างเสริมสุขภาพ โดยนำแนวคิดและข้อสรุปจากขั้นที่ 1 มาพิจารณาสร้างกรอบแนวคิดในการสร้างรูปแบบ 3) การจัดทำเอกสารประกอบรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเป็นการเตรียมเอกสารต่างๆ เพื่อนำมาอธิบายรูปแบบการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น เพื่อให้ผู้ที่นำ

รูปแบบการเรียนการสอนไปใช้นั้น สามารถทำความเข้าใจในองค์ประกอบและรายละเอียดของการจัดกิจกรรมตามรูปแบบได้เมื่อนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริง เอกสารประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย คำแนะนำการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ และแผนการสอน 4) ตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนการสอน และเอกสารประกอบรูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน

การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์เชิงลึก สันทนาการกลุ่ม และตอบแบบสอบถามโดยชี้แจงให้ทราบถึงสิทธิ์ในการให้สัมภาษณ์ การสนทนา และการตอบแบบสอบถาม ซึ่งถ้าหากไม่ยินดีให้ข้อมูลสามารถถอนตัวจากการวิจัยได้ตลอดเวลาโดยมีผลกระทบใดๆ ต่อกลุ่มตัวอย่าง และข้อมูลที่ได้จะนำเสนอในภาพรวมเท่านั้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงปริมาณคือแบบสอบถามการรับรู้เกี่ยวกับการนำแนวคิดด้านการสร้างเสริมสุขภาพไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาทางการพยาบาล แบบประเมินรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาพยาบาลด้านการสร้างเสริมสุขภาพและแบบประเมินเอกสารประกอบรูปแบบการจัดการเรียนการสอน วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพคือข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยจัดกลุ่มข้อมูลที่ได้จากคำถามปลายเปิด กำหนดประเด็น

ย่อยจากข้อมูล โดยพิจารณาจากข้อมูลที่กล่าวถึงคล้ายๆ กัน หรือลักษณะที่แตกต่างกันในแต่ละประเด็น และพิจารณาความเหมือน ความสัมพันธ์ เพื่อจัดกลุ่มประเด็นหลัก และยืนยันความตรงของผลการวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์ร่วมระหว่างคณะผู้วิจัย

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันของแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาพยาบาลด้านการสร้างเสริมสุขภาพ ผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์พยาบาลได้ให้ความเห็นว่า การจัดการเรียนการสอนด้านการสร้างเสริมสุขภาพในปัจจุบันเป็นการสอนแบบแยกเป็นรายวิชาการสร้างเสริมสุขภาพ มีจำนวน 4 หน่วยกิต และจัดการเรียนการสอนในชั้นปีที่ 2 ซึ่งเป็นปีที่นักศึกษาเรียนเฉพาะวิชาพื้นฐานทางการพยาบาลเท่านั้น จึงทำให้นักศึกษายังไม่สามารถประยุกต์ใช้แนวคิดการสร้างเสริมสุขภาพในรายวิชาทางการพยาบาลในชั้นปีที่สูงขึ้น นอกจากนี้ยังเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมในการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาพยาบาลด้านการสร้างเสริมสุขภาพควรมีการกำหนดสมรรถนะด้านการสร้างเสริมสุขภาพรายชั้นปี และวิเคราะห์เนื้อหาหรือลักษณะรายวิชาแต่ละวิชาในหลักสูตรว่า รายวิชาใดบ้างที่สามารถนำแนวคิดและเนื้อหาด้านการสร้างเสริมสุขภาพมาจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักศึกษาเกิดสมรรถนะการสร้างเสริมสุขภาพตามที่กำหนดในแต่ละชั้นปี และกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาพยาบาลด้านการสร้างเสริมสุขภาพควรใช้กระบวนการสอนแบบบูรณาการ

2. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนในการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาพยาบาลด้านการ

สร้างเสริมสุขภาพ ที่พัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบสำคัญได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเป็นแบบบูรณาการ โดยการบูรณาการแนวคิดและเนื้อหาการสร้างเสริมสุขภาพในรายวิชาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติจำนวน 19 รายวิชาในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560 แสดงดังภาพที่ 1

3. การตรวจสอบความเหมาะสมตามหลักการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน และการตรวจสอบความสมบูรณ์ของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในเรื่องความสอดคล้องกันขององค์ประกอบของโครงสร้างรูปแบบและเอกสารประกอบรูปแบบ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่ารูปแบบการจัดการเรียนการสอนและเอกสารประกอบรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมากขึ้นไปดังแสดงในตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสม และความสอดคล้องขององค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาพยาบาล ด้านการสร้างเสริมสุขภาพโดยรวมและรายด้าน

รายการประเมิน	$\bar{x}$	SD	ระดับ
ความเหมาะสม			
1. ความเป็นมาของรูปแบบการจัดการเรียนรู้	4.43	.79	มาก
2. แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน	4.29	.53	มาก
3. หลักการ	4.57	.53	มากที่สุด
4. วัตถุประสงค์	4.71	.38	มากที่สุด
5. เนื้อหา	4.57	.79	มากที่สุด
6. กระบวนการจัดการเรียนรู้	4.43	.38	มาก
7. การวัดและประเมินผล	4.43	.95	มาก
โดยรวม	4.49	.62	มาก
ความสอดคล้อง			
1. ความสอดคล้องของหลักการกับวัตถุประสงค์ของรูปแบบ	4.29	0.49	มาก
2. ความสอดคล้องของหลักการกับเนื้อหาของรูปแบบ	4.57	.79	มากที่สุด
3. ความสอดคล้องของหลักการกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนของรูปแบบ	4.29	.95	มาก
4. ความสอดคล้องของหลักการกับการวัดและประเมินผลของรูปแบบ	4.86	.38	มากที่สุด
5. ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับเนื้อหาของรูปแบบ	4.57	.53	มากที่สุด
6. ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับกระบวนการจัดการ	4.29	.53	มาก

รายการประเมิน	$\bar{x}$	SD	ระดับ
เรียนการสอนของรูปแบบ			
7. ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับการวัดและประเมินผลของรูปแบบ	4.57	.76	มากที่สุด
8. ความสอดคล้องของเนื้อหาเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนของรูปแบบ	4.29	.53	มาก
9. ความสอดคล้องของเนื้อหาเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลของรูปแบบ	4.43	.76	มาก
10. ความสอดคล้องของกระบวนการจัดการเรียนการสอนกับการวัดและประเมินผลของรูปแบบ	4.71	.79	มากที่สุด
โดยรวม	4.49	.65	มาก

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมของเอกสารประกอบรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาพยาบาลด้านการสร้างเสริมสุขภาพ โดยรวมและรายด้าน

รายการประเมิน	$\bar{x}$	SD	ระดับ
ความเหมาะสมของคำแนะนำการใช้รูปแบบ			
1. รายละเอียดในคำแนะนำการใช้รูปแบบมีความชัดเจนเพียงพอที่จะนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้อย่างได้ผล	4.43	.79	มาก
2. แนวทางในการศึกษาเอกสารก่อนการสอนแสดงถึงความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดกับผู้ศึกษาคำแนะนำ	4.29	.76	มาก
3. อย่างชัดเจนรายละเอียดในคำแนะนำการใช้รูปแบบบอกเกี่ยวกับการจัดเตรียมสิ่งที่จำเป็นในการจัดกิจกรรมอย่างครบถ้วน	4.57	.53	มากที่สุด
4. ภาพรวมของการวัดและประเมินผลมีความชัดเจน	4.29	.49	มาก
5. การสรุปเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องจัดเตรียมสำหรับการวัดและประเมินผลมีความชัดเจน ง่ายต่อการเตรียม	4.57	.49	มากที่สุด
6. การกล่าวถึงวิธีการคิดคะแนน การพิจารณาตัดสินผลการเรียนรู้ชัดเจน เข้าใจง่าย	4.43	.38	มาก

รายการประเมิน	$\bar{X}$	SD	ระดับ
7. ข้อเสนอแนะบทบาทผู้สอน บทบาทผู้เรียน และการจัด สภาพการจัดการเรียนรู้มีความชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้	4.57	.76	มากที่สุด
โดยรวม	4.45	.60	มาก
ความเหมาะสมของแผนการสอน			
1. การกำหนดองค์ประกอบของแผนการสอน (ภาพรวม)	4.45	.98	มาก
2. องค์ประกอบของแผนการสอน (แต่ละองค์ประกอบ)			
2.1 แนวคิดสำคัญ	4.45	.79	มาก
2.2 จุดประสงค์	4.57	.49	มากที่สุด
2.3 เนื้อหา	4.43	.38	มาก
2.4 กิจกรรมการจัดการเรียนรู้	4.43	.53	มาก
2.5 สื่อการสอน	4.29	.53	มาก
2.6 การวัดและประเมินผล	4.29	.98	มาก
โดยรวม	4.42	.67	มาก

การอภิปรายผล

1. การจัดการเรียนการสอนด้านการสร้างเสริมสุขภาพในปัจจุบันเป็นการสอนแบบแยกเป็นรายวิชาการสร้างเสริมสุขภาพ มีจำนวน 4 หน่วยกิต และจัดการเรียนการสอนในชั้นปีที่ 2 ซึ่งเป็นปีที่นักศึกษาเรียนเฉพาะวิชาพื้นฐานทางการพยาบาลเท่านั้น จึงทำให้นักศึกษายังไม่สามารถประยุกต์ใช้แนวคิดการสร้างเสริมสุขภาพในรายวิชาทางการพยาบาลในชั้นปีที่สูงขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในรายวิชาสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันการเจ็บป่วยตามหลักสูตรเดิม (หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2555) จะเน้นการส่งเสริมสุขภาพในระดับบุคคลเท่านั้นยังไม่ครอบคลุมถึงการสร้างเสริมสุขภาพระดับครอบครัวและชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ อารีวรรณ กลั่นกลิ่น และวารภรณ์ บุญเชียง (Klunklin & Boonchiang, 2014) ที่แบ่งบทบาทของพยาบาลในการสร้างเสริมสุขภาพออกเป็น 3 ระดับคือ การ

สร้างเสริมสุขภาพระดับบุคคล ระดับครอบครัว และระดับชุมชน นอกจากนี้ยังพบว่ากระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาพยาบาลด้านการสร้างเสริมสุขภาพควรใช้กระบวนการสอนแบบบูรณาการ ซึ่งสอดคล้องกับจอนพะจง เฟิงจาด และเต็มดวง บุญเปี่ยมศักดิ์ (Phengjard & Boonpiamsak, 2013) ที่กล่าวว่า การบูรณาการแนวคิดด้านการสร้างเสริมสุขภาพในการสอนรายวิชาทางการพยาบาลอย่างต่อเนื่องจะเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาความรู้และทักษะทางการพยาบาลด้านการสร้างเสริมสุขภาพของนักศึกษา

2. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนในการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาพยาบาลด้านการสร้างเสริมสุขภาพ ที่พัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบสำคัญได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการจัดการเรียนรู้ และ 5) การวัดและประเมินผล ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนการ

เรียนการสอนได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยมีแนวคิดทฤษฎีและผลการวิจัยเป็นแนวทางในการพัฒนา และผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการจัดการเรียนการสอนด้านการสร้างเสริมสุขภาพ ทำให้มั่นใจได้ว่ารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของรูปแบบได้ซึ่งสอดคล้องกับคุณเดือน เขียวเหลือง (Khaioleuang, 2013) และแนวคิดของจอยซ์และเวลส์ (Joyce & Weil, 2000) ที่กล่าวว่าองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนควรประกอบไปด้วย ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบ แนวคิดทฤษฎีที่ใช้เป็นฐานในการพัฒนาหลักการของรูปแบบ หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เนื้อหา/สาระการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ ตามรูปแบบ: ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ระบบสังคม หลักปฏิสัมพันธ์ ระบบสนับสนุน ผลที่เกิดกับผู้เรียน และการนำรูปแบบไปใช้ และเป็นไปตามแนวคิดของ ทิศนา ข้ามมณี (Kaemane, 2009) ที่กล่าวว่ารูปแบบการเรียนการสอนคือแบบแผนการดำเนินการสอนที่ได้รับการจัดเป็นระบบสัมพันธ์สอดคล้องกับทฤษฎี/หลักการการเรียนรู้หรือการสอนที่รูปแบบนั้นยึดถือ และได้รับการพิสูจน์ ทดสอบว่ามีประสิทธิภาพสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของรูปแบบนั้นๆ ซึ่งแต่ละองค์ประกอบของรูปแบบมีรายละเอียดดังนี้

1) หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาพยาบาลด้านการสร้างเสริมสุขภาพมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีสมรรถนะด้านการสร้างเสริมสุขภาพ โดยผ่านการเรียนรู้ในรายวิชาจำนวน 19 รายวิชา ตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง

พ.ศ. 2560 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถให้บริการด้านสุขภาพแก่ประชาชนอย่างมีคุณภาพและตอบสนองกับความต้องการของระบบสุขภาพในปัจจุบันและเป็นไปตามข้อกำหนดของสภาการพยาบาล ที่ได้เสนอสมรรถนะหลักของพยาบาลวิชาชีพ และสมรรถนะหลักของผดุงครรภ์ชั้นหนึ่งข้อที่ 3 ว่าด้วยการส่งเสริมสุขภาพบุคคล ครอบครัวกลุ่มคน และชุมชนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ สามารถดูแลสุขภาพตนเองได้ในภาวะปกติ และภาวะเจ็บป่วย และลดภาวะเสี่ยงของการเกิดโรคและเกิดความเจ็บป่วย (Boontong, 2001) และสอดคล้องกับแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติที่ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปด้านสุขภาพเพื่อให้คนไทยทุกช่วงวัยมีสุขภาพแข็งแรง สร้างความตระหนักรู้เพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ ลดปัจจัยเสี่ยงและผลกระทบ ทางด้านสุขภาพ ส่งเสริมให้บุคคล ชุมชนกลุ่มต่างๆมีความรู้และทัศนคติที่ถูกต้องด้านสุขภาพ โดยการพัฒนาระบบสุขภาพเชิงรุกโดยการส่งเสริมสุขภาพ (Steering Committee on Formulation of 12th National Health development plant, 2016)

2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนจะมุ่งเน้นเพื่อการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนด้านการสร้างเสริมสุขภาพ 5 ด้าน ได้แก่ 1) สมรรถนะด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลด้านการสร้างเสริมสุขภาพ 2) สมรรถนะด้านการปฏิบัติกิจกรรมการสร้างเสริมสุขภาพ 3) สมรรถนะด้านการบริหารจัดการในการสร้างเสริมสุขภาพ 4) สมรรถนะด้านการการสร้างภาคีเครือข่ายการสร้างเสริมสุขภาพ และ 5) สมรรถนะด้านการการวิจัยและการจัดการความรู้เป็นไปตามกรอบแนวคิดการวิจัย ของศิริพร ชัมภลลิขิต และคณะ (Khampalikit et al., 2008) ที่พัฒนามาจากยวดี

ภาษา และคณะซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าครอบคลุมทุกประเด็นของการพัฒนาสมรรถนะสร้างเสริมสุขภาพของนักศึกษาพยาบาลระดับปริญญาตรีตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560 เพื่อให้จบไปเป็นพยาบาลที่มีความรู้ความสามารถในการสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันโรคและความเจ็บป่วยในผู้ใช้บริการทั้งสุขภาพดี อยู่ในภาวะเสี่ยงและเจ็บป่วย สามารถดูแลตนเองได้ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว กลุ่มคน และชุมชนได้

3) เนื้อหาของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาพยาบาลด้านการสร้างเสริมสุขภาพ ประกอบด้วยสุขภาพแนวคิดการสร้างเสริมสุขภาพ กลยุทธ์การสร้างเสริมสุขภาพ การสร้างเสริมสุขภาพบุคคลตามวัย การสร้างเสริมสุขภาพในครอบครัวและการสร้างเสริมสุขภาพในกลุ่มคนและชุมชน ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสาร ตำรา งานวิจัย สนทนากลุ่มกับอาจารย์พยาบาล และสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอนด้านการสร้างเสริมสุขภาพ โดยพิจารณาความครอบคลุมตามสมรรถนะที่ต้องการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับศิริพร ชัมภลลิขิต และจุฬาลักษณ์ บารมี (Khampalikit & Baramee, 2012) ที่ได้นำเสนอเนื้อหาในคู่มือการสอนการสร้างเสริมสุขภาพในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตไว้ 5 หน่วย ได้แก่ หน่วยที่ 1 หลักการและกลยุทธ์การสร้างเสริมสุขภาพ หน่วยที่ 2 ประเด็นสำคัญในการสร้างเสริมสุขภาพ หน่วยที่ 3 การสร้างเสริมสุขภาพตามวัย หน่วยที่ 4 การสร้างเสริมสุขภาพในครอบครัว และการสร้างเสริมสุขภาพชุมชนและโรงเรียน

4) กระบวนการจัดการเรียนการสอนเป็นการบูรณาการแนวคิดด้านการสร้างเสริม

สุขภาพกับรายวิชาหมวดการศึกษาทั่วไป 3 รายวิชา ได้แก่ วิชาโภชนาการ วิชากีฬาและการออกกำลังกาย และวิชาพฤติกรรมมนุษย์ รายวิชาหมวดวิชาชีพเฉพาะ จำนวน 16 รายวิชา ได้แก่ วิชาสารสนเทศทางการพยาบาล การสอน และให้คำปรึกษาทางสุขภาพ วิชาปฏิบัติหลักการและเทคนิคทางการพยาบาล 1 วิชานวัตกรรมทางการพยาบาล วิชาพยาบาลเด็กและวัยรุ่น วิชาปฏิบัติการพยาบาลเด็กและวัยรุ่น วิชาพยาบาลผู้ใหญ่ 1 วิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่ 1 วิชาพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์ 1 วิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์ 1 วิชาพยาบาลชุมชน 1 วิชาปฏิบัติการพยาบาลชุมชน 1 วิชาพยาบาลสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช วิชาปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช วิชาพยาบาลผู้สูงอายุ วิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุ และวิชาวิจัยทางการพยาบาลทั้งนี้เนื่องจากในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตหลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560 ไม่มีรายวิชาการสร้างเสริมสุขภาพที่แยกออกมาต่างหาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างแนวคิดการสร้างเสริมสุขภาพกับลักษณะรายวิชาในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2560 ซึ่งพบว่าจำนวน 19 รายวิชา ในหมวดการศึกษาทั่วไป และหมวดวิชาชีพเฉพาะทั้งรายวิชาทางการพยาบาลทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติที่สามารถนำเนื้อหาการสร้างเสริมสุขภาพที่กำหนดไว้ในรูปแบบมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามลักษณะรายวิชานั้นๆ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับจอนพะจง เฟ็งจาด และเต็มดวง บุญเปี่ยมศักดิ์ (Phengjard & Boonpiamsak, 2013) ที่กล่าวว่ารายวิชาทฤษฎีอย่างเดียว จะไม่สามารถทำให้

นักศึกษาเกิดทักษะด้านการสร้างเสริมสุขภาพได้ แต่ต้องให้นักศึกษาได้มีการปฏิบัติจริงจึงจะเกิดสมรรถนะการสร้างเสริมสุขภาพตามที่คาดหวังไว้

5) การวัดและประเมินผลของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน จะประเมินสมรรถนะนักศึกษาตามสมรรถนะนักศึกษาในแต่ละรายชั้นปี ครอบคลุมสมรรถนะด้านการสร้างเสริมสุขภาพ 5 ด้าน ตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบได้แก่ 1) ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลด้านการสร้างเสริมสุขภาพ 2) ด้านการปฏิบัติกิจกรรมการสร้างเสริมสุขภาพ 3) ด้านการบริหารจัดการในการสร้างเสริมสุขภาพ 4) ด้านการการสร้างภาคีเครือข่ายการสร้างเสริมสุขภาพ และ 5) ด้านการการวิจัยและการจัดการความรู้จากการสอบถามการรับรู้ในเรื่องการจัดการเรียนการสอนด้านการสร้างเสริมสุขภาพของนักศึกษาพบว่า ด้านที่นักศึกษารับรู้ต่ำที่สุดคือด้านการประเมินผลการเรียนรู้และจากการสนทนากลุ่มกับอาจารย์พยาบาล และสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เห็นว่าการประเมินผลสมรรถนะด้านสร้างเสริมสุขภาพควรประเมินตามผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcome: LO) ของรายวิชาที่มีอยู่ โดยวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างสมรรถนะการสร้างเสริมสุขภาพที่ต้องการในแต่ละชั้นปีกับผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชาที่เรียนในปีนั้นๆ ไม่ควรเพิ่มผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านการสร้างเสริมสุขภาพในรายวิชาขึ้นมาต่างหาก และนอกจากนี้ ควรมีการกำหนดสมรรถนะด้านการสร้างเสริมสุขภาพรายชั้นปีเพื่อให้เกิดความชัดเจนในขั้นตอนการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบ

3. ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่ารูปแบบการจัดการเรียนการสอน และเอกสารประกอบรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพใน

ภาพรวมอยู่ในระดับมากขึ้นไป ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างของประชากร พฤติกรรมสุขภาพและปัญหาระบบสุขภาพของประเทศไทย โดยเฉพาะการปฏิรูประบบสุขภาพตามแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติฉบับที่ 12 ที่มีการกำหนดยุทธศาสตร์เร่งเสริมสร้างสุขภาพคนไทยเชิงรุก เพื่อสร้างระบบสุขภาพเชิงรุกที่มุ่งสร้างเสริมให้คนไทยทุกช่วงวัยมีสุขภาพดี (Steering Committee on Formulation of 12th National Health development Plan, 2016) และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์ที่มุ่งเป็นสถาบันการศึกษาที่ผลิตพยาบาลให้มีสมรรถนะด้านสร้างเสริมสุขภาพ เป็นที่ยอมรับในระดับชาติ ดังนั้นจึงทำให้มั่นใจได้ว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีประโยชน์และตอบสนองความต้องการของสถาบัน สังคมและประเทศชาติ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนในการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาพยาบาลด้านการสร้างเสริมสุขภาพ น่าจะเป็นทางเลือกให้สถาบันการศึกษาด้านการพยาบาลนำไปพัฒนาสมรรถนะด้านการสร้างเสริมสุขภาพแก่นักศึกษาพยาบาล โดยนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมตามบริบทของรายวิชาและกลุ่มผู้เรียน

2. ควรมีการจัดประชุมอาจารย์พยาบาลที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความเข้าใจและชี้แจงการนำรูปแบบ และเอกสารประกอบรูปแบบไปใช้ โดยเฉพาะขั้นตอนของการวัดและประเมินผล

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาประสิทธิภาพของการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาด้านการสร้างเสริมสุขภาพในครั้งนี้ โดยการนำไปใช้จัดการเรียนการสอนและ

ประเมินสมรรถนะด้านสร้างเสริมสุขภาพของนักศึกษาพยาบาลในแต่ละชั้นปี

2. ควรมีการศึกษาความคงอยู่ของสมรรถนะด้านการสร้างเสริมสุขภาพโดยการวิจัยเชิงคุณภาพ เมื่อนักศึกษาอยู่ในชั้นปีที่สูงขึ้น

References

- Boontong T. (2001). *Core competencies of registered nurse and midwifery. proceeding of seminar on 3rd national nursing education: development in undergraduate nursing education for health care reform in Thailand; 2001 July 23-25; Emerald hotel, Bangkok: faculty of nursing Mahidol university; 2001. P. 43 - 49. (in Thai)*
- Joyce, B. and Weil, M. (2000). *Models of Teaching (6th ed)*. Boston: Allyn and Bacon.
- Kaemane T. (2009). *Instructional science knowledge in order to provide and efficiency learning process. (9th ed)*. Bangkok: Chulalongkorn university. (in Thai)
- Khampalikit S. & Baramee J. (Eds.). (2012). *Health promotion instruction guide in curriculum of nursing*. Khonkaen: Faculty of Khonkaen University. (in Thai)
- Khampalikit S. et al. (2008). An evaluation of health promotion competencies of undergraduate nursing students. *Thai Journal of Nursing Council, 23(3), 85-95. (in Thai)*
- Khiaolueang D. (2013). *The development of the thought reflection learning model to enhance ethical decision - making in nursing for student Nursing (Doctoral Dissertation)*. Phitsanulok: Naresuan University. (in Thai)
- Klunklin A. & Boonchiang W. (2014). *Health promotion and disease prevention*. Chaingmai: Siam Nana Canning. (in Thai)
- Phengjard J. & Boonpiamsak T. (2013). Integration of health promotion in teaching of nursing subjects: theory and practicum. *Journal of Nursing Science & Health, 36(1), 82-91. (in Thai)*
- Steering Committee on Formulation of 12rd National Health development Plan, Ministry of Public Health Thailand. (2016). The 12rd National Health development Plan. (A.D. 2017-2021). Retrieved from http://bps.moph.go.th/new_bps/sites/default/files/HealthPlan12_2560_2564.pdf. (in Thai)

ภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนในการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาพยาบาล
ด้านการสร้างเสริมสุขภาพ

